

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. שבועת שוא וכל דדמי ליה.....2
- ב. היה אחד מהן משחק בקוביא ... וקתני פסולא דרבנן.....2
- ג. היו שניהן חשודין ... עובדא יחלוקן ... חזרה שבועה למקומה ... למחויב לה.....3
- ד. וכן היתומים ... אביהן שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה.....3
- ה. וכן היתומין מן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה ... שמת מלוה בחיי לוח.....4
- ו. אבל מת לוח בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוח שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו.....5
- ז. דחטף נסכא מחבריה ... אייתי חדא סהדא ... אין חטפי ודידי חטפי ... הוה מחויב שבועה ואין יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם.....6
- ח. מנה לאבא ביד אביך ואמר ליה חמשין אית ליה וחמשין לית ליה מה לי הוא ומה לי אבוהא ... דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך אמר ליה חמשין ידענא וחמשין לא ידענא.9
- ט. שבועת ה' תהיה בין שניהם מלמד שהשבועה חלה על שניהם.....10
- י. אזהרה לעוקב אחר נואף מנין ת"ל לא תנאף לא תנאיף.....11
- יא. והחנוני על פינקסו כו' ... שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית ... פועלים נשבעין לבעל הבית במעמד חנוני כי היכי דליכספו מיניה.....12
- יב. שתי כיתי עדים המכחישות זו את זו ... זו באה בפני עצמה ומעידה זו באה בפני עצמה ומעידה.....14
- יג. מלוה ולוה ושני שמרות יד בעל השמר על התחתונה.....15
- יד. שני מלוין ולוה אחד ושני שמרות היינו מתניתין.....16
- טו. ב' לוין ומלוה אחד ושני שמרות מאי תיקן.....16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

דף מז.

א. שבועת שוא ונל דדמי ליה

כבר התבאר לעיל דף מז: שהחשוד¹ על השבועה אין משביעין אותו שום שבועה, לא שבועת התורה מן התורה ולא שבועה של דבריהם מדבריהם, ונקרא חשוד מי שנשבע פעם אחת לשקר, אחד שבועת העדות² ואחד שבועת הפקדון³, ושבועת שוא⁴ וביטוי⁵, ואפילו עבר על החרם שהחרימו הקהל נקרא חשוד כמו שהתבאר בבב"ק קה:.

ב. היה אחד מהן משחק בקוביא ... וקתני פסולא דרבנן

¹ שו"ע ונו"כ שם צב א ז

² וכי תימא שבועת העדות מאן מוכח שעבר עליה דילמא אישתלאי ולאן מזיד הוא, ו"ל דמיירי שהיה העדות כל כך קרוב למעשה שהעיד עליו, שאי אפשר לתלות בו השכחה לא אמרינן בזה דילמא אישתלאי להכשירו. לבוש וסמ"ע שם ב, אבל מדברי הרשב"א שהביא הר"ן שם מוכח דבכל ענין אינו יכול לומר שכחתי, וכן מוכח להדיא בתשובת הרשב"א [ח"ג סי' של"ג] שהביא הב"י סימן ל"ד סעיף ו' [מחודש ז'] והדרכי משה [שם] וסמ"ע שם ס"ק י"ג. ולכאורה דברי סמ"ע סותרים זה את זה, וגם נסתרים ממ"ש הרב סימן ל"ד סעיף ה' דאינו יכול לומר שונג הייתי דהרשב"א מפיק לה משכחתי. ויש לישב בדוחק, ודוק. וכן דברי העיר שושן סותרין זה את זה מסימן ל"ד [סעיף ה'] לכאן [סעיף ב'], ע"ש. ש"ך שם א

³ שלא ראהו בידו בשעת כפירה, אבל אם ראהו בידו דליכא למימר אשמוטי קמשמט, אפילו בכופר גרידא בלי שבועה פסול, רק מיירי דלא ראהו וי"ל אשמוטי קמשמט, ולכך בעינן דווקא שבועה, סמ"ע (סק"ג). וגם פקדון דנקט לאו דוקא, הוא הדין דכפר במלוה ונשבע לשקר ג"כ פסול וחשוד, ושם לעולם שייך אשמוטי עד דמשתבע לשקרא, ובזה אפילו היה הדבר משעה שנמסר לו הפקדון עד זמן שבועה זמן רב מ"מ לא אמרינן אשתלי, דרמיא עליו לזכור מה שיש בידו משל חבירו. ואם בן ה"ה בנשבע לפרוע לחבירו לזמן, ועבר הזמן ולא פרע, דאין לו התנצלות דשכח דג"כ רמיא עליו לזכור כמו בפקדון של חבירו כיון דשבועה עליו. אורים ג' שבועת שוא מיקרי, הן שנשבע לשנות את הידוע על עין שהוא אבן, הן שנשבע על דבר הידוע לכל כגון על עין שהוא עין. ושקר, הוא שנשבע על דבר שבשעת שבועה אינו ידוע שמשקר ואח"כ נתוודע שהוא שקר. כן איתא בגמרא פרק ג' דשבועות [כ"ט ע"א] וכתבו רש"י ור' אליהו מזרחי על מה שכתוב בפרשת יתרו [שמות כ' ז'] לא תשא שם אלקיך לשוא, ע"ש. קמ"ן, אף על גב דאינו רע לבריות אלא רע לשמים, מ"מ נחשב חשוד ג"כ לענין שבועות שבינו לבריות. לשון רש"י [שבועות מ"ה ע"א ד"ה ואפילו] ושבועת ביטוי. לשון דקרא בפרשת ויקרא [ה' ד'] הוא, דכתיב לבטא בשפתים להרע או להטיב, שנשבע שאכל ולא אכל או איפכא. סמ"ע שם ד ה

⁵ ויש אומרים דוקא בשבועה דלשעבר הוא חשוד, כגון שנשבע אכלתי והוא לא אכל או לא אכלתי ואכל, שבשעה שיצאה השבועה מפיו יצאה לשקר, אבל בשבועה דלהבא כגון שנשבע שיאכל ולא אכל או שלא יאכל ואכל שבשעה שנשבע אינו משקר, אינו נעשה בשביל כך חשוד שיוציא להדיא שבועת שוא מפיו. ולפי זה גם העובר על החרם שגזרין הציבור אינו נקרא חשוד, דהא לא הוציא שוא מפיו בשעת החרם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

כבר התבאר לעיל דף מה. שגם בפסול בעבירת ממוז של דבריהם⁶ כגון מפריחי יונים ומשחק בקוביא שהתבארו במסכת סנהדרין דף כז. ודרף לד: נקרא חשוד לענין שבועה. אולם לבו"ע אינו נפסל מחמת שעבר עבירה דרבנן שאין בה חימוד ממוז⁷.

ג. היו שניהן חשודין ... עובדא יחלוקו ... חזרה שבועה למקומה ... למחויב לה

כבר התבאר שם ולעיל דף מא. שאם⁸ שניהם חשודים שגם התובע אינו יכול לישבע וליטול, חזרה השבועה למחויב לה⁹ דהיינו הנתבע, וכיון שהנתבע גם כן אינו יכול לישבע שהתורה פסלתו מפני שהוא חשוד, אמרינן הכא מתוך שאינו יכול לישבע משלם¹⁰. ויש אומרים¹¹ כיון ששניהם חשודים יחלוקו ביניהם.

יש אומרים¹² דהא דבחשוד שכנגדו נשבע ונוטל דוקא כשלא היה יודע כשהתחיל להתעסק עמו שהיה חשוד, אבל אם היה יודע כשהתחיל להתעסק עמו לא תקנו לו שישבע ויטול, שאם כן כל אחד יעסוק עמו ויבא עמו לידי מחלוקת לגלגל עליו שבועה כדי שישבע ויטול, אלא פטרינן לחשוד לגמרי, ויש חולקין¹³.

ד. וכן היתומים ... אביהן שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה

⁶ כל אחד נפסל לפי ענינו, העובר על איסור דאורייתא נפסל מן התורה, ובעובר על איסור מדרבנן נפסל מדרבנן. סמ"ע שם ח

⁷ שער משפט שם

⁸ שו"ע ונו"כ שם ז

⁹ המחבר כדעת הרי"ף [שבועות כ"ט ע"ב מדפי הרי"ף] ורמב"ם [פ"ב מטוען ה"ד] והרמב"ן [במלחמות ל"א ע"א מדפי הרי"ף] וריטב"א פרק קמא דקדושין [כ"ח ע"א]

¹⁰ דליכא הכא חשש דשמא יקפצו הרבה חשודים עליו, דמילתא דלא שכיחא הוא.

¹¹ דעת הרמ"א שם כהטור בשם רב האי והרא"ש ומרדכי פ' הנשבעים וב"י בשם ר"ת, והכריע כן נראה לי לדון, דהמוציא מחבירו עליו הראיה. ובש"ך ט כתב וכן ג"ל עיקר, ולא מטעם המוציא מחבירו עליו הראיה אלא עיקר מן הש"ס [שם], דרב נחמן עבד עובדא דיחלוקו,

¹² רמ"א מרי"ו

¹³ שם משו"ת הרא"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כבר התבאר במסכת כתובות דף פח. שאם מת המלוה¹⁴, ויורשיו מוציאים שטר מקוים, והלוה טוען שהוא פרוע, והיורשים אומרים לא ידענו, אנו שטר זה מצאנו בין שטרותיו שאתה חייב לו, אומרים לו זיל שלם.

ואם אמר להם השבעו לי¹⁵, אם יש בשטר נאמנות שהאמין את המלוה ואת יורשיו עליו גובין בלא שבועה, שהרי אין לו עליהם אלא שבועה שלא פקדנו אבא, ומשבועה זו פטרם שהאמינם¹⁶, ואם לא האמין אותם עליו היורשים נשבעים שבועת היורשים¹⁷ בנקיטת חפץ שלא פקדנו אבא ששטר זה פרוע, ושלא מצאנו בין שטרותיו ששטר זה פרוע¹⁸, ונוטלים.

ה. וכן היתומין מן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה ... שמת

מלוה בחיי לווה

כל הדין¹⁹ שיש ליורשי המלוה עם הלוה כשבאין ליפרע ממנו, כך יש להם עם יורשי הלוה אם מת ובאין ליפרע מהן, שנשבעין שבועת היורשין ונוטלין מהן כמו שהיה אביהם נשבע ונוטל אם לא היה לו נאמנות בשטר, מלבד חילוק אחד שבלוה אם אינו טוען אין טוענין לו אך ביורשים טוענין להם כל מה שיכל לטעון אביהם²⁰.

לפיכך כשטוענין עם הלוה ואינו טוען שפרעם, אז אין צריכין לישבע אלא שלא פקדנו אבא וכו', ואין צריכין לישבע שלא נפרענו ממך כיון שאינו טוען שפרעם, כמו שנתבאר.

¹⁴ שו"ע ונו"כ קח ה

¹⁵ שו"ע ונו"כ הו"מ פב ח

¹⁶ סמ"ע קח שם כ

¹⁷ שלא צוה להם אביהם על ידי אחר, ושלא אמר להם בפיו, ושלא מצאו שובר בין שטרותיו ששטר זה פרוע, שאם מצאו שובר עליו היה בחזקת פרוע, והוא שנמצא השטר בין שטרותיו הקרועים, ויכללו בכלל השבועה שלא אמר להם אביהם שהיה לו שטר פרוע בין שטרותיו.

¹⁸ סמ"ע שם כד

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם קח ט

²⁰ ואף על גב דגם בני המלוה יתומים מ"מ טענינן ליתומים של הנתבע לעולם, דאלים כח המוחזק ולכך צריכין ג"כ שבועה שלא פקדנו כשבאים להוציא. אורים לג שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

אבל כשטוענין עם היורשי הלוה צריכין גם כן לישבע שלא נפרעו עצמם מהלוה, שאם היה הלוה קיים היה יכול לטעון פרעתי להם²¹, שהרי הם גדולים כיון שבאין לישבע.

ואם טענו יורשי הלוה, אמר לנו אבינו שהוא פרע לאביהם, אין יורשי המלוה צריכין לישבע שלא נפרעו עצמם מאביהם, שהרי הם עצמם מודים שאביהם לא פרע להם, אלא לא אביהם.

ו. אבל מת לזה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לזה

שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו

מה שנזכר לעיל שיורשי המלוה נשבעין ונוטלין מיורשי הלוה²², זהו רק אם מת המלוה בחיי לזה ואחר כך מת הלוה, מכיון שהיה אפשר שהמלוה ויורשיו היו יכולין לגבות חוב מן הלוה בלא שבועה, שהרי אם היו תובעים אותו ולא היה הלוה טוען השבעו לי שלא פרעתי אמרינן ליה זיל שלים בלא שבועה, לפיכך כשמת הלוה ובאין יורשי המלוה ותובעין יורשיו, נשבעין שלא פקדנו אבא ונוטלין.

אבל כשמת לזה בחיי מלוה ואחר כך מת המלוה, אין היורשין בין שהם בנים או אחים או שאר יורשים²³, נוטלין כלום אפילו בשבועה, שמיד כשמת הלוה לא היה אפילו המלוה בעצמו יכול להפרע אלא בשבועה, שהרי אם היה תובע יורשי הלוה אנן טענינן להו וצריך לישבע, ואפילו נשבע המלוה כבר, בחיי לזה ללוה שלא נפרע, ואח"כ מת לזה בחיי מלוה לא מהני²⁴, אם

²¹ סמ"ע ס ב

²² שו"ע ונו"כ שם יא

²³ כתב כן לאפוקי ממאי דס"ד בנמרא [שבועות מ"ח ע"ב] לומר דדוקא בבנים אמרו כן אבל אחיו נשבעים, שהוא בכלל אמרם הבו דלא לוסף עלה. קמלין, כיון דגם על אחים הוא שבועה שלא פקדנו מורישנו, אין חילוק בין אחים לבנים. סמ"ע שם לה

²⁴ דלא היה יכול המלוה לגבות אותו הממון [שכבר נשבע עליו ללוה] מיורשי (המלוה) (הלוה) בלא שבועה, מפני שהב"ד היו טוענין עבור יורשי הלוה שמא אחר השבועה פרע לך הלוה, משום הכי כשמת המלוה אין יורשיו נשבעין ונוטלין מיורשי הלוה, דה"ל ממון שלא היה יכול אביהן להוציא אלא בשבועה. סמ"ע שם לו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

יש לחוש שנפרע אחר השבועה²⁵, אין אדם מוריש לבניו ממון שאין יכול לגבותו אלא בשבועה²⁶, והכי נהגו להלכתא לכתחלה בזמן התלמוד.

אולם אם עבר הדיין והשביע יורשי המלוה ונבו חובם לא היו מוציאים מהם²⁷. והוא הדין אם קדמו יורשי המלוה ותפשו אין מוציאים מידם, לפיכך שטר חוב של יתומים הבאים ליפרע מהיתומים שמת אביהם הלוה תחלה, אין מגבין בו אבל גם כן אין קורעין אותו, כיון שאם גבו כבר אין מוציאים מידם יש להם להשהותו שמא ימצאו ב"ד שיגבוהו להן.

יש אומרים דוקא האפוטרופוס לא יקרע אותו, אבל הבי"ד שבא שטר כזה לפניהם לדין ופסקו שלא לגבות בו קורעין אותו גם כן, מיהו אם לא קרעוהו ובא אחר כך לבית דין אחר לגבות בו מה שעשו עשו ולא מהדרין עובדא²⁸.

ז. דחטף נסכא מחבריה ... אייתי חדא סהדא ... אין חטפי ודידי חטפי ... הוה מחויב שבועה ואין יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם

כבר התבאר במסכת ב"ב דף לג: לד. ולעיל דף לב: שמעשה באחד²⁹ שחטף לשון של כסף מיד חברו בפני עד אחד, ובא החוטף ואמר חטפתי ושלי חטפתי וחייבו אותו חכמים להחזיר מפני שהוא מחויב שבועה בעד זה, ואינו יכול לישבע שהרי הודה כמו שאמר העד, וכיון שאינו מכחישו אינו יכול לישבע והו"ל מחויב שבועה שאינו יכול לישבע ומשלם.

²⁵ רמ"א שם

²⁶ דשמא הוא לא היה נשבע ויורשיו אינם יכולין לישבע, ואפילו אם נשבע המלוה כבר, אם נשתהה הדבר שאפשר שנפרע אחר השבועה אין יורשיו גובין כלום אפילו בשבועה

²⁷ וטעמא משום דאיכא פלוגתא בנמרא [שבועות מז ע"א] בדין זה ואמרו כי מאן דעבד כמר עבד ולא מהדרין ליה. לבוש וסמ"ע לה

²⁸ ואפילו היה שם ערב ומת הלוה תחלה לא יפרעו יורשי המלוה אפילו מהערב אם הניח הלוה נכסים, שכשהם יפרעו מן הערב הרי הערב חוזר ונפרע מיורשי הלוה כיון שהניח להם אביהם נכסים, אבל אם לא הניח להם אביהם כלום שכבר אמרנו בסימן שקודם זה [סעיף א] דאפילו מצוה ליכא על היתומים לפרוע חוב אביהם, שאז אין הערב יוכל לחזור על היתומים כלל, אפילו מת הלוה תחלה מוריש השבועה ליורשיו כמו שיתבאר בסעיף (י"ז) [נד], ובאין יורשי המלוה ונשבעין ונוטלין מן הערב, וכן מן הלקוחות אם לא הניח להם אביהם כלום, ואין חילוק בין ערב לקבלן בזה, דהא שניהם חוזרין על היתומים אם הניח להם אביהם נכסים, ואם לא הניח כלום שניהם אינם חוזרים עליהם. ויש אומרים שאם הערב הוא בעצמו היורש גובה ממנו.

²⁹ רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ד הלכה יד, שו"ע ונו"כ שסד ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

וזהו משום שהיה שם עד אך אילו לא היה שם עד כלל, היה נשבע שבועת הסת ששלו חטף, ואילו הכחיש העד ואמר מעולם לא חטפתי היה נשבע שבועת התורה שלא חטף, וכדין זה דנין בכל כיוצא בזה בכל מקום.

ולפיכך מי שהעיד³⁰ עליו עד אחד שנכנס לביתו של חברו ונטל משם כלים ובעל הבית טוען שגזלו ממנו, או אם טענו חטפת חפץ שלי מידי ויש לו עד אחד שחטפו³¹, והלה אומר לקוח הוא בידי או בחוב גביתו ממך או שלי היה ופקדון היה אצלך, הרי זה חייב להחזיר הכלי לבעליו³² בלא שבועה, שהרי כל ששני עדים מחייבין אותו ממוזן עד אחד מחייבו שבועה³³, וכשהוא נשבע צריך להכחיש את העד, וכאן הא אינו מכחישו, וכיון שאינו מכחישו אינו יכול לישבע והו"ל מחוייב שבועה שאינו יכול לישבע ומשלם,

ואם כפר ואמר לא נכנסתי או נכנסתי ולא נטלתי כלום, הואיל ואין שם אלא עד אחד והוא הכחישו, הרי זה נשבע שבועת התורה שלא לקח מביתו כלום ונפטר.

וכן הטוען לחבירו מנה הלוייתך והרי עד אחד מעיד כדברי, והלה אומר כן הוא הלוייתי אבל מחלת לי או נתת לי במתנה וכיוצא בזה³⁴, או שאמר אתה חייב לי כנגד אותו מנה, אם זה העד מעיד שיודע שעדיין לא פרע אותו מנה, הרי זה גם כן מחוייב שבועה להכחיש העד בכל דבריו, גם על מה שמעיד שלוח צריך לישבע שלא לוח

³⁰ שו"ע ונו"כ שם ג

³¹ שו"ע ונו"כ עה יג, דאף דאין העד מעיד דלאו שלו חטף, מ"מ כיון שהוא עצמו מודה שחטפו והתורה האמינה לאחד כשנים אם לא שישבע כנגדו, והרי כאן מודה לעדותו ואינו יכול לישבע, משו"ה משלם. והא דלא הימנודו לומר שלו הוא במיגו דהחזרתו לך, וכמ"ש מור"ם לפני זה דנאמן היכא דיש לו מיגו. הטעם כמ"ש המגיד משנה [פ"ד מטוען ה"ח] שהגזול מחבירו אינו נאמן לומר שהחזירו כי אם בעדים. א"נ איירי בראוהו בידו בשעת תביעה, או שאמר העד לא זזה ידי מתוך ידו משעת החטיפה וראיתי שלא החזירו לידו, ע"ש. סמ"ע שם לרו עיין באורים לח שכתב שהא שאין מועיל מיגו יש בו ב' תירוצים, א' כיון דלא מכחיש לע"א הו"ל כשנים ותו לא מהני מגו, או דאין רוצה להכחיש העד ולישבע נגדו דיהיה מוחזק לשבועת שוא, ואפשר דיפסול ע"י כך לעדות

³² אין לומר שיהא נאמן ששלו נטל במיגו שהיה נשבע כנגדו שלא נטל כלום או במיגו דהחזרתו לך, דזהו מחשב כמיגו במקום חזקה, כיון דמודה שנטלו שלא בפניו וחזקה הוא שכל כה"ג משל בעל הבית הוא נטל, וגם הוה מיגו דהעזה נגד העד. סמ"ע שם ב

³³ כבר נתבאר זה בכמה מקומות דכמו שהאמינה התורה שני עדים להתחייב למי שמעדין עליו לקיים כפי עדותן, כן האמינה התורה לעד אחד להביא למי שהעיד עליו להשבע שאינו כדברי העד, וכל שאינו רוצה להשבע שאינו כדברי העד צריך לשלם כאילו העידו עליו שנים. סמ"ע שם ב

³⁴ שנאמן רק במיגו דפרעתך והעד מעיד דלא פרע ולהכי אין מועיל המיגו שהוא העזה נגד העד, כך העמיד בש"ך לז את דברי המחבר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

ואינו יכול לישבע, שהרי הוא מודה שלוח אלא שאומר פרעתי ומתוך שאינו יכול לישבע משלם.

ודוקא שיודע העד בודאי שלא פרעו כגון שמעיד שלא זזה ידו מתחת ידו, או שהוא מעיד שהוא תוך זמנו וקי"ל חזקה שאין אדם פורע תוך זמנו, אבל אם אינו יודע אם פרעו אם לא או הוא לאחר זמנו, אפילו היו שנים מעידים שהיה חייב לו נאמן לומר פרעתי, דקיימא לן המלוה חבירו בעדים או המפקיד לחבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים וכן אינו צריך להחזירו לו בעדים, וכן נאמן לומר יש לי בידך כנגדו במיגו דפרעתי³⁵.

ואם טוען בלויטני אבל פרעתיך והעד מעידו שלא פרע, ישבע להכחיש העד ככל דין דעד אחד שמעיד נגד טענתו³⁶.

וכן הדין בטוען לחבירו מנה והלה כופר ואמר לא היו דברים מעולם והביא עליו זה עד אחד והכחישו, וחזר זה ואמר אין, לויטני ופרעתי, כיון שאם היו שנים היה מחוייב לשלם שכל האומר לא לויטני כאומר לא פרעתי³⁷, והשתא דאיכא חד סהדא הוה ליה מחוייב שבועה להכחיש העד שלא לוח, ואינו יכול לישבע שהרי מודה שלוח, וגם פרעתי לא יוכל לישבע, שהחזק כפרן שכבר אמר לא היו דברים מעולם³⁸, וכל האומר לא לויטני כאומר לא פרעתי דמי, לפיכך חייב לשלם.

³⁵ כתב הסמ"ע ס"ק ל"ג וכתבתי כן לאפוקי מדעת ריב"ם שכתבו התוס' בשמו בפרק חזקת הבתים [דרף ל"ד ע"א], דאליביה אינו נאמן לומר יש לי כנגדו במיגו דפרעתי, מטעם כיון דעד אחד מעיד על ההלואה וזה אינו מכחישו אלא טוען טענה אחרת יש לי כנגדו, הו"ל מיגו במקום עדים, וכשם שמיגו במקום עדים לא אמרינן, כן ס"ל דלא אמרינן מיגו במקום עד אחד, אלא דהתורה האמינתו לישבע נגדו ולהכחישו, וכאן שמודה לו אינו יכול לישבע ומשלם, עכ"ל. וכתב הש"ך מ לפע"ד זהו שגגה, דודאי גם ריב"ם מודה דהיכא דהיה יכול לטעון פרעתי או החזרתי נאמן, דהיאך יעלה על הדעת דעד אחד יחייב יותר משני עדים. אלא ודאי לא קאמר ריב"ם אלא דאע"ג דהוי מיגו מה שהיה מכחיש העד, מ"מ [כיון] [ד]התורה האמינתו לענין שבועה, מוכרח הוא לישבע ממש להכחישו או ישלם, והיינו משום דכל שאינו נשבע להכחישו, אמרינן שהעד עומד במקום שנים, והיינו ודאי כמו שנים דבעינן שיעידו שלא זזה וכהאי גוונא, וכ"ש אחד, וכן הוא להדיא בחידושי הרמב"ן פרק חזקת הבתים [ב"ב ל"ג ע"ב ד"ה סבור] ובהר"ן פרק כל הנשבעין [שבועות כ"ט ע"א מדפי הרי"ף] שכתבו שם ממש כתירוצו של ריב"ם, וכתבו שם מיד אח"כ, דהיינו דוקא כשהעד מעיד שלא זזה, דאל"כ אפילו בשנים היה נאמן לומר דידי חטפי במיגו דהחזרתי, ע"ש בהרמב"ן והר"ן, והוא ברור.

³⁶ ש"ך שם לז

³⁷ סמ"ע שם לז

³⁸ מתשובת רשב"א [ח"ב סי' ר"ו] שהובאה בב"י [מחודש כ"ג] וד"מ [סעיף י"ד] [וגם בסמ"ע לקמן סימן ע"ט ס"ק כ' כתב כן בשם הרשב"א], נראה שחולק על דין זה, וס"ל דכיון דאפילו בשני עדים לא נתחייב ממון אלא מתוך שהחזק כפרן, בעד אחד לא הוי מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם. ש"ך שם לח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

ח. מנה לאבא ביד אניך ואמר ליה חמשינ אית ליה וחמשינ לית ליה מה ליה מאי ליה הוא ומה ליה אבוהא ... דאמר ליה מנה לאבא ביד אניך אמר ליה חמשינ ידענא וחמשינ לא ידענא

מה שהתבאר במסכת כתובות דף יב: וב"ק קיח: שהטוען³⁹ להבירו כסף לי בידך שהלוייתך או שהפקדתי בידך, או שגולתני⁴⁰, והלה אומר איני יודע אם הלוייתני אם הפקדת בידי, ישבע היסת שאינו יודע ויפטר. ואם בא לצאת ידי שמים ישלם⁴¹.

אבל אם השיב יודע אני שהלוייתני מנה או שהפקדתו אצלי ואיני יודע אם פרעתיך או אם החזרתיו לך אם לאו חייב לשלם, משום שכיון שודאי חייב לו וספק אם החזיר לו, באופן זה אומרים אנו ברי ושמא ברי עדיף⁴². ואין התובע צריך לישבע אפילו שבועת היסת, דכיון שיודע שהלוהו הרי מוטל עליו לזכור ולדעת אם החזירו אם לאו.

כל זה בלוח⁴³ עצמו שהיה לו לשים על לב ולהזכר בעצמו, אבל אם תבעו ליורש של הלוה אפילו אמר אני יודע שאבי היה חייב לך מלוה על פה אבל איני יודע אם פרעך אם לא פטור, כיון שאם היה האב קיים היה יכול לומר פרעתי אנן נמי טענינן ליה ליורש שאביו פרע ופטור מכלל⁴⁴, ואפילו שבועת היורשים כגון שלא פקדני אבא אינו צריך לישבע, שאין חיוב שבועה על היתומים אלא כדי לגבות, אבל ליפטר אין צריכים לישבע⁴⁵. וק"ל שבכל דבר שאביהם היה נשבע ונפטר הם פטורין בלא שבועה.

³⁹ שו"ע ונו"כ הו"מ עה ט

⁴⁰ ש"ך שם כה

⁴¹ כיון שחבירו ברי והוא אינו יודע. סמ"ע שם כב כתב הריב"ש סי' שצ"ב בשם הרמב"ן וב"מ ה' ע"ב ד"ה מדקאמרינן, שאם תפס התובע בעדים מפקינן מיניה, שאין תפיסה מועלת במה שאין לו זכות אלא בבא לצאת ידי שמים. ש"ך שם כו. ואם תפס שלא בעדים, נאמן במגו דחייב לו. אורים שם כג.

⁴² נראה דאפילו ספק הפרעון הוא קודם ההלוואה, כגון שהיה לו פקדון בידו, ואחר שנאבד בפשיעה הלוה לו ונתחייב לשלם לו מאה זהובים, והנפקד אומר יודע אני שלא היה שוה רק חמשים, והלוה אומר איני יודע כמה היה שוה ואפשר היה שוה מאה ונמצא שמעולם לא נתחייבתי לך כלום, לפי שהמאה שהלוייתני יצאו במאה של דמי הפקדון, אפ"ה חייב הלוה לשלם לו חמשים, דמ"מ הו"ל החיוב ברי והפטור ספק, ובכהאי גוונא ברי ושמא ברי עדיף. וכן משמע מסתימת דברי הפוסקים. ש"ך שם כז.

⁴³ שו"ע ונו"כ שם מז

⁴⁴ לבוש וסמ"ע שם מא

⁴⁵ לבוש וסמ"ע שם מב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

לפיכך התובע ליורש מלוה על פה לא שנא אם אומר היורש איני יודע אם לזה אם לאו ויש עדים שלוה, לא שנא אם אמר איני יודע אם פרעו אם לאו, לא שנא אם אמר חמשים ידענא וחמשים לא ידענא בכל ענין פטור אפילו בלא שבועה.

אלא שמחרים התובע סתם על כל מי שיודע שמורישו חייב לו כלום.

אבל אם טוען היורש טענת ודאי והודה בחמשים וכופר בחמשים ואומר יודע אני שחייב לך חמשים ולא יותר, הדין הוא כשאר מודה מקצת וחייב לישבע שבועה דאורייתא ככל מודה מקצת.⁴⁶

דף מז:

ט. שבועת ה' תהיה בין שניהם מלמד שהשבועה חלה על

שניהם

כבר התבאר לעיל דף לט. שאם אומר הריני⁴⁷ נשבע וחבירו עומד ותובע ואינו מוכן להתפשר עמו באופן שלא יגרום שהשבועה תצא מפיו של זה על ידו⁴⁸, העומדים שם אומרים זה לזה (במדבר טז פסוק כו) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ששניהם נקראו רשעים התובע כמו הנתבע דכתיב (שמות כב פסוק י) שבעת ה' תהיה בין שניהם, כלומר עונש השבועה חלה על שניהם ששניהם נענשים בה, הנתבע אם נשבע לשקר, והתובע מפני שלא דקדק למסור ממונו ביד איש נאמן וגרם לבא לידי חילול השם⁴⁹, וכל שכן

⁴⁶ שכיוון שטוען ברי, מה לי הלוה מה לי יורשיו. סמ"ע שם מג, שהרי ודאי זה אומר לו שקר אתה אומר. ונ"ל דאי פקח הוא היורש, יטעון שמא ולא יהיה עליו שבועה, רק קבלת חרם, וליכא בהא משום מדבר שקר תרחק שכתבתי בריש סימן זה. וראיה לזה ממ"ש בעל התרומות שער ל"ח סוף ה"א [ס"ב] בשם הראב"ד דאם טוען על הגלגולים ברי יכול לגלגל וכשטוען שמא אינו יכול לגלגל, לפיכך כל מי שנתחייב שבועה ורואה שמגלגלים גלגולים עליו, אם פקח הוא, אומר על הגלגולים איני יודע, ויפטר משבועה חמורה ויקבל חרם, ע"כ, ומביאו ב"י לקמן סוף סימן צ"ד [מחודש ב']. ופשיטא דהראב"ד לא יהיב עצה כשיהיה איסור בדבר. ש"ך שם נו

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם

⁴⁸ סמ"ע שם סא

⁴⁹ והיכא דראה התובע שהוא מוכן ומזומן לישבע על שקר ומחל לו השבועה ואחר כך מצא עדים וראיה שחייב לו המנה, ודאי ברור דצריך לשלם לו ולא אמרינן שכבר מחל לו, דלא מחל לו אלא השבועה שראה וידע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

אם הנשבע נשבע באמת שיש עונש השבועה על התובע המשיבועו חנם, והנשבע יש עליו חומר שבועה שהוצרך לישבע.

ואם חייבו ב"ד⁵⁰ את האדם להשבע שבועה והוא יודע אשר פיו דבר שוא, אסור לקבל עליו לאמר אנכי אשבע למען הפחד חבירו, אעפ"י שאין בלבבו להשבע, וע"ז נאמר (שמות כג פסוק א) לא תשא שמע שוא ויש בכללו לא תקבל לשבוע שוא⁵¹.

וכמו כן המסבב להשביע חבירו חנם עונשו גדול, ואמרו רבותינו כי זה האיש נקרא גנב שגונב את דעת הבריות ועליו נאמר (זכריה שם) וּבָאָה אֶל בַּיִת הַגָּנֵב, ומי שיודע שאם ישבע אז יחשדהו בני אדם על שבועתו יש לו להמנע ולחשוך עצמו מהשבועה לכבוד שמים גם כי האמת אתו.

י. אזהרה לעוקב אחר נואף מנין ת"ל לא תנאף לא תנאף

נאמר בתורה (שמות כ פסוק יג) לא תנאף ודרשו חכמינו לא תנאף⁵² אזהרה⁵³ לעוקב אחר נואף, כלומר, אזהרה על סרסור למעשי זנות שמרגיל את חבירו לניאוף ומזמין לו זונות, כן לכל פריצות.

⁵⁰ שישבע לשקר והיה העונש על המשיבועו לכן מחל לו השבועה, אבל ממון נמור כיון שנתברר שהייב לו ודאי דלא מחל לו. שוב ראיתי בהגהות אשר"י ספ"ק הגזול קמא שכתב כן להדיא עיין שם והנאני. שושנת יעקב שם כן כתוב בשערי תשובה לרבינו יונה ז"ל [שער ג' אות מ"ה] מובא בתרוה"כ כאן.

⁵¹ וכן אמרו חז"ל במכילתין [יתרו] ותרנום לא תשא שמע שוא לא תקבל,

⁵² סמ"ג ל"ת קג ומשמע שהוא דרשה גמורה, ועיין ברי' צדוק הכהן מלובלין – תקנת השבין עמוד קמו שהאריך בזה שלא לשוויי חולק על הרי"ף שהביא זה לדרשה אחרת (רי"ף מסכת שבת דף לט עמוד ב) "ואמר רבי אלעזר מאי דכתיב ידיכם דמים מלאו אלו המנאפים ביד כדתנא דבי רבי ישמעאל לא תנאף לא תהא נואף בין ביד בין ברגל וקרי ביה לא תנאף". ועיין חכמת שלמה אבן העזר סימן כב סעיף א שהקשה אמאי לא הוזכר בפוסקים לא ברמב"ם ולא בשו"ע ואין לו דאין נ"מ לדינא דבלא"ה אסור מכח דלפני עור הלא נ"מ באם הי' אפשר להנאף עצמו לקרא' דל"ש לפ"ע רק בקאי בתרי עברי דנהרא ואף דאיסור דרבנן הוי מכח מסייע ידי עוברי עבירה אף ביכול לעשותו בלא"ה מ"מ יש כמה נ"מ בין אסורי דאורייתא או דרבנן והו"ל לבאר כן ועוד אף מכח לפני עור הלא זה הוי לאו בכללות ואין לוקין עליו ולשמעון ב"ט כיון דקרי' לא תנאף הוי ליה לאו מיוחד ולוקין עליו ובוודאי יש נמי נ"מ בין איסור שיש בו מלקות. עיי"ש מה שיישב ועיין אה"פ מט ג אות יא

⁵³ עיי' זהר הרקיע ל"ת י: שאינו אלא אסמכתא ורז"ל סמכו לזה שלא יהא סרסורא דחטאה לזנות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ובכלל זה כל המסייע⁵⁴ ידי עוברי עבירה ונותן מקום לחוטא לעבור, או שהוא משתדל בשבילו בכך, הרי זה בכלל העונש וחייב בדיני שמים. ולכן המסייע ביד ההולך לערכאות כתב הרמ"א⁵⁵ שיש להחרימו.

ולפיכך י"א⁵⁶ שאסור לשדך לזוג או לסדר קידושין לזוג, אם ידוע שלא יהיו נזהרין בנדה וטהרת משפחה⁵⁷, משום דלא תנאיף דנדה בכלל עריות, – ולא ראיתי נזהרין בזה.

י"א⁵⁸ שמטעם זה אסור לפרסם אירוע שיש בו פריצות שמביא אנשים להשתוקק לבא לשם, והוי בכלל "לא תנאיף" ומשום כך אין להדפיס הזמנות לאירוע שיהיו בו ריקודים מעורבים.

יא. והחנוני על פינקסו כו' ... שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית ... פועלים נשבעין לבעל הבית במעמד חנוני כי היכי דליכספו מיניה

כבר התבאר במסכת ב"מ דף ו. ולעיל דף מד: מה. שהחנוני על פנקסו כיצד⁵⁹, – תקנו לחנוני גם כן שישבע על פנקסו ויטול, משום שהוא צורך מאד לבעלי בתים ולפועלים שיקיף להם החנוני לכשיצטרכו לו, וגם לחנוני התקנה היא תועלת לו שהוא אי אפשר לו למכור חנותו בלא הקפה, ואם לא תקנו להם תקנה זו ברוב לא היו מקיפין מן החנות.

⁵⁴ מאירי בסוגיין

⁵⁵ שו"ע חו"מ כו א ובביאור הגר"א (סק"ג) כתב שנלמד זאת מהא דשבועות דף מז ע"ב אזהרה לעוקב אחר נואף מנין, ת"ל 'לא תנאיף' לא תנאיף. וא"כ יתכן שגם המסייע באיסור חמור כל כך נפסל לעדות, ואין לקחתו להיות עד בקידושין, שמקדשין כדת משה וישראל, והוא סייע להרים יד בתורת משה וישראל.

⁵⁶ שו"ת חלקת יעקב אבן העזר סימן עה בשם ההפ"ן חיים, וכ"כ בשעכאים המצויינים בהלכה על קיצושו"ע קמו ה

⁵⁷ ועיין תשובות והנהגות כרך א סימן תעו וז"ל "שמעתי ממקור מוסמך שביקשו מרבינו החזו"א זצ"ל להשתדל ולפעול עבור אחד שנידון למאסר לזמן ארוך, ושאל האם הוא שומר על טהרת המשפחה, והשיבו לו שלא שומר ונסתלק ולא רצה לעסוק בשחרורו, וראויים הדברים לנאון בישראל כמותו! וכיוצא בו אני נוהג בעזהשי"ת כשמבקשים ממני לסדר שלום בית אצל הפשיים אני נמנע כיון שמסייע בזה לעבור על איסור נדה, וכבר דרשו חז"ל (שבועות מז ב) לא תנאיף לא תנאיף לא לסייע לניאוף" ועיי"ש סימן תשל. וכרך ב סימן תרסד

⁵⁸ תשובות והנהגות כרך ה סימן שמג שאסר שם ליהודי חרדי מחו"ל שפרנסתו מצומצמת כבעל דפוס, וקיבל הצעת עבודה מיהודי שאינו שומר תורה ומצוות להדפיס הזמנות לאירוע שיהיו בו ריקודים מעורבים להדפיס.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם צא א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

כיצד, בעל הבית שאמר לחנוני תן לפועלים או תן לבני סלע⁶⁰ מן החנות בעד סלע ואני פורע, והוא מודה שאמר לו כן⁶¹, או שיש עדים בדבר, והחנוני בא ואומר כבר נתתי להם והפועלים אומרים לא קבלנו ממנו כלום, אין החנוני נוטל מבעל הבית עד שישבע בנקיטת חפץ, ובפועלים⁶² שניהן נשבעין⁶³ בנקיטת חפץ כעין של תורה ונוטלין מבעל הבית.

ואם ישנן שניהם בפנינו⁶⁴ צריכין לכתחילה וי"א אף בדיעבד⁶⁵ שישבע כל אחד בפני חברו, קודם⁶⁶ החנוני בפני הפועלים, ואחר כך הפועלים בפני החנוני⁶⁷ כדי שיתביישו יותר.

וכיון שתקנו הראשונים כן לחנוני, אמרו האחרונים⁶⁸ דהוא הדין אם אמר אדם לחבירו הלוני מנה ופרע לבעל חובי, זה אומר נתתי וזה אומר לא קבלתי, ישבעו שניהם זה בפני זה וישלם בעל הבית לשניהם.

⁶⁰ סמ"ע א

⁶¹ אבל אי כופר בכולו או במקצת, נשבע בעל הבית ונפטר מחנוני. בסמ"ע שם ב אך הש"ך ב כתב שאם כופר בכולו או במקצת פטור הבעל הבית אפילו מהיסת כיון דהפועלים מכחישים החנוני ג"כ.

⁶² ובבנו אין בל צריך לשלם כלום שהרי אינו חייב לו

⁶³ אע"ג דחד מיניהו ודאי משתבע לשקר, מ"מ לא רצו חז"ל לחייב הבעל הבית עד שישבעו שניהן. וכשישבעו נוטלין שניהן, דהרי לפועל ודאי היה חייב, ולחנוני אמר שיתן להפועל ולא א"ל שייחד עדים לנתינתן, דיכול לומר סברתי שהן נאמנים בעיניך שלא יכפרו כל שלא א"ל תן להן בפני עדים. סמ"ע שם ג. ואפשר שאין כאן שבועת שוא, דאולי החנוני אומר אמת, רק בעה"ב חייב לפועלים ממקום אחר, ולכך אומרים לא נטלנו פירושו על שכירות, כי מה שנטלנו שלנו הוא מקדם, ואין כאן שבועת שקר בבירור. אורים שם ג

⁶⁴ שאם אין שניהן בפנינו יאמר כל אחד לבעל הבית אייתי אתה לזה שכנגדי ואשבע לפניו, ואני צריך למעות שלי ואשבע שלא בפניו. סמ"ע שם ד

⁶⁵ כתב הב"ח [סעיף א'] דהיינו לכתחילה, אבל אם נשבע שלא בפני חברו א"צ לחזור ולישבע כדלעיל סימן פ"ז סעיף כ"ג. ואינו מוכרח, ד"ל דשאני הכא כיון דודאי חד מיניהו לשקרא משתבע, וגם בסימן פ"ז גופיה הריטב"א [בתשובה סי' קס"ט] חולק, הביאו ב"י שם מחודש (כ"ו) [י"ג], ע"ש

⁶⁶ כך דייק בש"ך ה' דחנוני נשבע תחילה, דהא כששניהם אינן נשבעין בע"כ צריך לשלם לפועלים ולא לחנוני, א"כ הפועלים יאמרו דילמא החנוני לא ישבע, אבל החנוני בע"כ צריך לישבע כדי ליטול. וכ"כ בעל התרומות שער כ"ט [ח"ב ס"ג] בשם רבינו אפרים דעדים נשבעין תחלה שהן שלוחין ומביאו ב"י [סעיף ד'], ה"נ החנוני כשלוחו של בעל הבית הוא. ואף על גב דלקמן סימן קכ"א ס"ק (מ"ה) [מ"ז] כתבתי דלא קי"ל כרבינו אפרים גבי עדים, היינו משום דאנן קי"ל התם [סקמ"ט] דהעדים נשבעים היסת לפטור והמלוה בנקיטת חפץ ליטול, אבל הכא ששניהם נשבעים ונוטלים, מדרבינו אפרים נשמע דהכא החנוני צריך לישבע תחילה, ודוק. וקצת צ"ע דלשון הלבוש משמע דפועלים נשבעים תחילה.

⁶⁷ ואפילו החנוני הוא גוי, אם מכחיש לפועל או בעל חוב ישראל צריך הישראל לישבע, ונראה דאף למה שכתבתי לקמן סימן קמ"ט סעיף י"ד [סקי"ג] דלכאורה משמע מדברי הרב המגיד פ"ד מטוען [ה"ה] דאין משביעין היסת על פי ברי של גוי, מ"מ הכא ליטול אפשר דכו"ע מודו דאינו נוטל אלא בשבועה. ש"ך שם ג

⁶⁸ וקמל"ן בזה דלא תימא דוקא לבעל הבית עם חנוני שרגיל להקיף ממנו ודרך החנוני להקיף כדי למכור דבר חנותו, תיקנו כן משום תיקון העולם, קמל"ן דה"ה באינך. סמ"ע שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

וכשנשבעין אין נשבעין ביחד בבת אחת, כיון דממה נפשך אחד מהם נשבע לשקר והרי אנו שומעין ודאי שבועת שוא, אלא ישבע זה אחר זה, שבשעה שכל אחד נשבע אני אומר שעכשיו אמת נשבע.

יב. שתי כיתי עדים המכחישות זו את זו ... זו באה בפני

עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה

כבר התבאר במסכת ב"ב דף לא: ששתי⁶⁹ כתי עדים⁷⁰ מכחישות זו את זו, כגון אחת אומרת פלוני לזה מפלוני מנה ביום פלוני והאחרת אומרת לא לזה כי לא ידו מתוך ידינו כל אותו היום וידענו שלא לזה באותו יום⁷¹, הרי על כרחך אחת מהן משקרת ואין אנו יודעין איזה מהן, לפיכך דברי שתייהן בטלים לעדות זו⁷², ומעמידים הממוזן בחזקת המוחזק⁷³.

אבל לעדות אחרת כל אחת באה בפני עצמה ומעידה ומקבלין עדותה, דכשהיא בפני עצמה בפנינו על כל אחת אמרינן היא בחזקת כשרות והשניה הוא ששקרה כבר. ואפילו אם באותה עדות אמרו שני דברים והכחשו רק על אחת מהם נאמנים במה שלא הוכחשו⁷⁴.

⁶⁹ שו"ע ונו"כ לא א

⁷⁰ ואם העדים עצמם מכחישים זה את זה עיין ש"ך שם א דבר זה נפלה בו מחלוקת גדולה בק"ק בריסק במעשה שאירע שם כן, ונחלקו הלומדים מאד בדבר, והניחו בצ"ע. ועיי"ש בש"ך מסקנתו דכי היכא דב' כתי עדים פסולים לעדות אחרת, ה"ה שני עדים ועיין בתומים (סק"א) שברר כי דעת רש"י (כתובות כג א) ורמב"ם (פי"ב מגירושין ה"ט) דלא מפסלי הואיל ולא הוכחשו מן שנים, ולדינא עיקר כתוס' (ר"ה כד: ד"ה אבל) ור"ן (כתובות י א) ורמב"ן (שם יט ב) וראב"ן (שם יח א) דמפסלי.

⁷¹ לאפוקי אם אמרה כת השניה עמנו הייתם אתם העדים, זהו הזמה, ולאותה כת האחרונה שומעין ולא להראשונים, כמ"ש [המור] בסימן ל"ה [סעיף ו']. סמ"ע שם א

⁷² ואם מכחישות בזה שאלו אומרים לזה פלוני מפלוני מנה וכת השניה אומרת הלזה לו מאתיים, או במנה שחור ולבן, אף על פי שמעידים על יום אחד דהוי ליה כהכחשה וכנ"ל [סימן ל' סעיף ג'], והתובע אינו תובע אלא מנה אחד, מ"מ כיון דאין מכחישות זו את זו אלא בבדיקות, ובבדיקות עבידי דמעו, והם שתי כתות, ואין צריכה האחת לצירופה דהשניה, גובה מנה כדברי הפחות שבהן. דדוקא בכת אחת שאחד מהן אומר מנה והשני מאתיים, דאין עדות האחד בלא השני כלום, צריכין שיתבע התובע כדברי שניהן. סמ"ע שם

⁷³ דאוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה

⁷⁴ פ"ת שם ב וכדינא דלעיל דנאמנים על אבהתא ומוכחשים על שני חזקה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו שהעידו אחר כך בעדות אחת אינו כלום ואפילו שבועה אין צריך שהרי ודאי אחד מהם הוא שקרן⁷⁵, לפיכך שני מלוים ושני שטרות אפילו על לזה אחד ואחת מאלו הכתות חתומים על שטרו של זה והשנייה על שטרו של זה שניהם כשרים, שכל שטר בפני עצמו מכשרינן ליה.

ג. מלוה ולוה ושני שטרות יד בעל השטר על התחונה

מלוה שיש לו על לזה אחד שני שטרות, א' במנה ואחד במאתיים, וכפר הלוח בשני השטרות⁷⁶, ושתי כתי עדים המכחישות זו את זו, כת אחת מאלו חתומה בשטר זה, וכת שניה חתומה בשטר זה, אם הוציאן כאחד לא ישלם אלא מנה וישבע על השאר בנקיטת חפץ⁷⁷, ומוציאין שטר של מאתיים מידו וקורעים אותו⁷⁸.

⁷⁵ דהוי כנמצא קרוב או פסול דכל העדות במל, אורים שם ב, אבל תוס' סנהדרין ב' לחד תירוץא דלא הוי כנמצא אחד מהן ק"פ כיון דאין הפסול מבורר וידוע. חי' רע"א שם, וכתב הסמ"ע (סק"ב) דאף דליכא שבועה דאורייתא, מכל מקום היסת צריך לישבע, ופשוט.

⁷⁶ דוקא שכפר הלוח בכל שטרות, משא"כ אילו הודה בקטן, לא הוה לזה חייב שבועה דאורייתא על כפירת המאתיים של אידך, הואיל ולא יכול לכפור במה שמודה, דהא עכ"פ איכא שטר לא שייך בהו מודה במקצת, אבל הואיל וכופר בכלן שייך ביה שבועה דאורייתא מדר' חייא קמייא (ב"מ ג א), אף על פי שלא היה יכול לכפור, ש"ך (סק"ב).

⁷⁷ והא דלא הוה שעבוד קרקעות, כתב הסמ"ע (סק"ה) דאין יכול לגבות ממשעבדי דהא לא ידוע איזה כשר. ויפה השינוי הש"ך (סק"ב) דעל כל פנים במנה ההוא דמשלם הוה ליה שעבוד קרקעות, דיהיה אחד משני שטרות כשר, יהיה איזה שיהיה עכ"פ יש לו לגבות בדין שטר מן משעבדי מנה, ופשיטא דהו"ל שעבוד קרקעות, ותירץ הש"ך דאירי בדלית ליה קרקע, וזה דחוק. ועיין בתומים (סק"ג) שכתבתי דלק"מ, דרמב"ם לשיטתו (פמ"ז מאישות הכ"ה) דס"ל בטר תקנת גאונים לא שייך חך דהוה ליה שעבוד קרקעות, אורים ו

⁷⁸ ואם אין רוצה לישבע ומודה שהשטר אמת, כתב בעל התרומות (שער כט ח"ג) דמ"מ לא גבי ביה ממשעבדי, דהלכות אין משגיחין בהודאתו ומוענים הגדול שבשטר מזויף, ואם שני שטרות שוים והמלוה תובע שניהם והלוה כופר, העליתי בתומים (שם) ג"כ דצריך לישבע שבועה דאורייתא לשיטת הרמב"ם כמו באחד קמן ואחד גדול, ודלא כגידולי תרומה (שם) דנסתפק בו. ועיין תומים (שם) דצ"ע אם מודה הלוח דשטר גדול אמת אבל פרעו, והעדים של שטר ההוא חיים, ואם כן אילו היה כופר בו היו הם מכחישים אותו, אי נאמן במנו דלהד"ם או לא, ע"ש. גם עמדתי בספק אם אילו יכולים לפסול הלוח שנשבע להד"ם, והם מעידים שהשטר אמת, דהוה ליה בזה באה בפני עצמה. וגם בגוף הדין אי נאמנים להוציא אדם מחזקת כשרות בעדותן הואיל שיש בהם חשש פיסול, ע"ש. גם הנחתו בצ"ע אם כל ב' כיתות מעידים בשוה על מקצת עדות, דרך משל דיש לו חזקת אבות, רק הוכחשו באכילת שנת חזקה, אילו אומרים פלוני אכל ואילו אומרים פלוני אכל, אי מהני עדותן לגבי חזקת אבות דהא הוי כנמצא אחד מהן קרוב או פסול, ע"ש. אורים שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ואם הוציא שטר אחד בלבד, גובה אותו, ואם אחר כך הוציא השטר השני גובה אותו ג"כ אפילו בבית דין אחד⁷⁹. ויש אומרים⁸⁰ דטוב לו שישרוף הקטן, שלא ישביעוהו הלוחה⁸¹ שיש לו שני שטרות⁸² שאלו העדים התומים עליו.

יד. שני מלוין ולזה אחד ושני שטרות היינו מתניתין

שני מלוים שהוציאו כל אחד שטר על לזה שאלו הכתות התומים בו, כל כת בשטר אחד, והלוחה כופר בשניהם, זה נשבע ונוטל וזה נשבע ונוטל כדין חנוני על פנקסו הנזכר⁸³, ואפילו כתוב נאמנות בשטרות⁸⁴, צריכין ליטע.

טו. ב' לווין ומלוה אחד ושני שטרות מאי תיקו

⁷⁹ בבדק הבית (ס"א ד"ה מלוה) כתב להדיא דמשמע מדברי הרמב"ם (פכ"ב מעדות ה"ד) דאפילו בב"ד אחד יכול לגבות השטרות זה אחר זה, ולכך כתב דאין יכול להטיל עליו שבועה כלל דהא בב"ד אחד יכול לגבות, ולכך השמיט המחבר הק דינא דיכול להשביע הנ"ל, דס"ל דרמב"ם לא ס"ל הק שבועה. אמנם הרמ"א כתבו בלשון וי"א, שהוא דעת הטור (ס"ב) והרא"ש (שבועות פ"ז סי' י) דס"ל בב"ד זה אין יכול להוציאן זה אחר זה, וס"ל ג"כ דיכול להשביען, ודברים אלו במחלוקת שנויה, וכל דברים אלו שנאמר בספר בדק הבית הנ"ל כיון הסמ"ע (סק"ז) מדעתו כי לא ראה ספר הנ"ל, וכ"כ בס"ק ו', ע"ש, ודברים נכונים המה. ועיין מש"כ בתומים (סק"ד).

⁸⁰ הרמ"א כתבו בלשון וי"א, שהוא דעת הטור (ס"ב) והרא"ש (שבועות פ"ז סי' י) דס"ל בב"ד זה אין יכול להוציאן זה אחר זה, וס"ל ג"כ דיכול להשביען, ודברים אלו במחלוקת שנויה, וכל דברים אלו שנאמר בספר בדק הבית הנ"ל כיון הסמ"ע (סק"ז) מדעתו כי לא ראה ספר הנ"ל, וכ"כ בס"ק ו', ע"ש, ודברים נכונים המה. ועיין מש"כ בתומים (סק"ד).

⁸¹ עיין תומים (סק"ה) דוקא בהוציא גדול הוא דהוה דררא דממון ויכול להשביעו, אבל אם תבעו בקטן תחלה אין לו להשביעו, רק מצוי להחרים בחרם סתם. ואם שרפו, אף דמודה דשרפו אין לו עליו כלום כיון דאין תובעו רק בגדול, סמ"ע (סק"ח) בשם ד"מ (סעיף ב).

⁸² לדעת זו אין יכול להוציא הגדול ולגבותו, ואחר כך להוציא הקטן אצל ב"ד זה שגבה בו הגדול, רק צריך לגבותו בב"ד אחר, וכן כתב הסמ"ע (סק"ז) וכנה"ג (הגב"י אות ד). ונראה דאפילו בב"ד אחר פירוש דמסתמא אין הכ"ד השני יודעים שהיה נגבה בב"ד הראשון, אבל אם יודעים מאי שנא ב"ד זה או ב"ד אחר, איך נחזיק בידו גזל, ואם אמרינן הואיל וכבר גבה מאי שנא ב"ד זה או ב"ד אחר. אך לפי זה לא ידעתי למה לא יוכל להטיל עליו שבועה שלא גבה ממנו שטר חוב הגדול בב"ד, ואם יודה יפסיד, וצ"ע..

⁸³ דכמו חנוני על פנקסו שורת הדין שישלם לכל אחד בלי שבועה, רק הואיל ומשלם לחד שלא כדין צריך לישבע בנקיטת הפיץ, אף כדין זה הואיל והלוחה משלם לאחד על שטר שעדיין פסולים, צריכין לישבע וליטול, זהו לפירוש הר"ף (שבועות ל ב), וכן נכון. והסמ"ע (סק"ט) הרכיב פירש"י (שם מו: ד"ה שני מלווים) והר"ף אהרדי, ואינו נכון. ועיין תומים (סק"ה) שכתבתי דבזו אם היו ב' מלווים נותנים בכתיבה ומסירה לאחד השטר, הוי כמלוה אחד על לזה אחד, דאיך יוציא ממון מן לזה שלא כדין.

⁸⁴ דאין נאמנות מועיל אלא לגבי פרעון, אבל למעון מענות להד"ם, לא מועיל נאמנות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

מלוה אחד⁸⁵ שהוציאם בשטר שיש בו כיתות מוכחשות כנוכר על שני לווים, אם הוציאם כאחד ישבע כל אחד היסת ויפטר. הואיל ואחד מהן מזויף ואין יודע איזהו, שניהם נפטרים ואי מודה חד מנייהו, יגבה ממנו מבני חרי⁸⁶. ואם הוציא שטר א', גובה בו, ואחר כך מוציא השטר השני וגובה בו אפילו ממשעבדי ואפילו בבית דין אחד⁸⁷.

⁸⁵ שו"ע ונו"כ שם ג

⁸⁶ דלאו כל כמיניה לחוב בהודאתו ללוקחין וחוששין לקנוניא

⁸⁷ גידו"ת (שם). סמ"ע (סקי"ג).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

